

KOLDE LASTEAIA ÕPPEKAVA

Tallinn 2026

SISUKORD

Sisukord.....	2
1. Sissejuhatus.....	3
2. Lasteaia liik ja eripära.....	3
3. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid.....	4
4. Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted.....	4
5. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus.....	5
6. Õpi- ja kasvukeskkonna kujundamise põhimõtted.....	6
7. Üldoskused.....	8
7.1 Üldoskuste toetamise põhimõtted.....	8
7.2 Üldoskuste eeldatavad tulemused.....	8
7.2.1 Mänguoskused.....	8
7.2.2 Tunnetus- ja õpioskused.....	10
7.2.3 Sotsiaalsed oskused.....	12
7.2.4 Eneseregulatsiooni oskused.....	14
8. Valdkondade eesmärgid, põhimõtted, sisu ja lapse arengu eeldatavad tulemused.....	16
8.1 Valdkond Mina ja keskkond.....	16
8.2 Valdkond Keel ja kõne.....	21
8.3 Valdkond Matemaatika.....	24
8.4 Valdkond Kunst.....	28
8.5 Valdkond Muusika.....	31
8.6. Valdkond Liikumine.....	33
9. Lapse arengu hindamise ja toetamise põhimõtted.....	36
9.1 Lapse arengu hindamise ja toetamise dokumenteerimine ning meetodid ja vahendid lapse arengu hindamiseks, jälgimiseks ja analüüsimiseks.....	37
10. Vanematega tehtava koostöö põhimõtted ja korraldus.....	39
11. Õppekava uuendamise ja täiendamise kord.....	40
Lisa 1. Rühma õppe- ja kasvatustöö analüüs.....	41
Lisa 2. Perevestluse kokkuvõte.....	46
Lisa 3. Arenguveestluse kokkuvõte.....	47
Lisa 4. Individuaalne arenduskava (IAK).....	48
Lisa 5. Individuaalse arengu jälgimise kaart (IAJK).....	51
Lisa 6. Arengumapp.....	53
Lisa 7. Lapse arengu hindamise tabel.....	54
Lisa 8. Koolivalmiduskaart.....	62

1. SISSEJUHATUS

Kolde Lasteaia õppekava aluseks on [„Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava”](#) (Vabariigi Valitsuse 7. august 2025. a määrus nr. 33).

Õppekava on dokument, mille alusel toimub 1,5-7 aastaste laste õppe- ja kasvatustegevus, mis on koostatud lapsest lähtuvalt ja suunatud lapse arenemisele ja kasvamisele kui põhiprotsessile lasteaias.

Lasteaias toimub õppimine mänguliste tegevuste kaudu. Lasteaia õppekava on aluseks õpetajatele rühma õppe- ja kasvatustegevuste planeerimisel ja läbiviimisel, laste arengu jälgimisel ja hindamisel ning perede nõustamisel õppe- ja kasvatustegevuse küsimustes.

Õppekava määrab kindlaks:

- lasteaia eripära ning õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid;
- õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise korralduse ja põhimõtted;
- õpi- ja kasvukeskkonna kujundamise põhimõtted;
- üldoskuste toetamise põhimõtted, korralduse ja eeldatavad üldoskused.
- kolme- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad arengutulemused;
- lapse arengu hindamise ja toetamise põhimõtted ja dokumenteerimise ning meetodid ja vahendid lapse arengu hindamiseks, jälgimiseks ja analüüsimiseks;
- vanematega tehtava koostöö põhimõtted ja korralduse;
- õppekava uuendamise ja täiendamise korra.

Kolde Lasteaia õppekava on paindlik, vastavalt olukordadele, võimalustele ja vajadustele muudetav, edasiarendatav ja täiustatav dokument.

2. LASTEAIA LIIK JA ERIPÄRA

Kolde Lasteaed on Tallinna linna munitsipaal-lasteaed asukohaga Timuti 24, Tallinn.

Õppe- ja kasvatuskorraldus on eestikeelne.

Lasteaias on 1 hoiurühm ja 4 aiarühma.

Kolde Lasteaed on koolieast noorematele lastele päevahoiu ja alushariduse omandamist võimaldav õppeasutus, kus toetatakse võrdsel määral lapse vaimset, füüsilist, kõlbelist,

sotsiaalsel ja emotsionaalsel arengul. Lasteaed kujundab koostöös koduga väärtushoiakuid, mis on isikliku õnneliku elu ja ühiskonna eduka koostoimimise aluseks.

Kolde Lasteaia õppekava on lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuse korraldamise ning läbiviimise alusdokument.

3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID

Kolde Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on tagada lapse igakülgne ja järjepidev areng koostöös koduga.

Üldeesmärgist lähtuvalt toetatakse lapse üldoskuste ja valdkondlike oskuste kujunemist ning arengut, et luua kuni kolmeaastase lapse puhul eeldused hakkamasaamiseks lasteaias ning kolme- kuni seitsmeaastase lapse puhul eeldused põhihariduse omandamiseks ja edasijõudmiseks igapäevaelus.

4. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE LÄBIVIIMISE PÕHIMÕTTED

Õppe- ja kasvatustegevuse organiseerimisel:

- selgitatakse välja lapse arengutase, millest lähtutakse tegevuste eesmärkide seadmisel ning tegevuste planeerimisel;
- tagatakse igale lapsele eduelamus;
- toetatakse lapse loovust, huvi ja omaalgatust;
- luuakse turvaline, hooliv, kiusamisvaba ja koostöine õhkkond;
- väärtustatakse demokraatlikke suhteid ning lugupidamist enda ja teiste suhtes;
- lõimitakse erinevaid valdkondi ja tegevusi, võimaldades vabamängu, katsetamist, liikumist, muusikat ja teisi aktiivset õppimist ning loovust toetavaid meetodeid nii individuaalsetes tegevustes kui ka gruppis;
- väärtustatakse eesti kultuuritraditsioone ning arvestatakse teiste kultuuride eripäraga;
- toetatakse mitmekeelsest perest pärit lapse keelelist arengut mitme keele kasutajana ning märgatakse ja toetatakse last erinevates keelekasutusolukordades;
- kasutatakse digitehnoloogia võimalusi õppe- ja kasvatustegevuse rikastamiseks.

5. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS

Lasteaial on kinnitatud arengukava. Arengukavast lähtuvalt koostatakse igal aastal lasteaia tegevuskava, mis hõlmab planeeritud tegevusi ajavahemikus 1. september kuni 31. august.

Rühma planeeritud tegevused lähtuvad lasteaia õppekavast. Õppekava koostamisel on arvestatud alushariduse riiklikku õppekava ja lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse eesmäärke ning põhiprintsiipe, rühma vanuselist koosseisu, laste arengutaset ja lasteasutuse materiaalseid võimalusi.

Lasteasutus korraldab õppe- ja kasvatustegevusi õppeaastate kaupa. Õppeaasta algab 1. septembril ning kestab 31. augustini. Suvekuudel (juuni, juuli, august) toimuvad mängulised tegevused. Suvepuhkuse ajal, kui lasteaed on suletud, õppetööd ei toimu.

Rühma õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimisel arvestatakse lasteaia päevakavaga. Õppe- ja kasvatustegevus toimub igapäevatoimingute, laste mängu ning kavandatud ja spontaanselt tekkivate tegevuste kaudu. Lastele võimaldatakse tegutseda nii individuaalselt kui ka väikestes gruppides.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine, rakendamine, hindamine ja arendamine on paindlik ning põhineb pedagoogilisel dokumenteerimisel ELIIS-is. Dokumenteerimise käigus tehakse nähtavaks õppe- ja kasvatustegevuse seos õppekavaga, eesmärgid, tegevused, teemakäsitus ning kokkuvõtte eesmärkide saavutamisest. Samuti kajastatakse õppimise protsessi (kogemused, tegevused) ja laste kognitiivset potentsiaali (arutlusoskus, väljendatud seisukohad, teadmised).

Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine on paindlik ning võimaldab pedagoogil vajaduse korral teha muudatusi.

Õppe- ja kasvatustegevuse toimumiskoha valikul arvestatakse tegevuse eesmäärke, erinevate valdkondade lõimimist, vajalikke vahendeid ning õpetajate, abiõpetajate ja teiste töötajate kaasamist. Võimaluse korral tutvutakse õpitavaga selle loomulikus keskkonnas. Kõik meeskonnaliikmed panustavad tegevuste ettevalmistamisse ja läbiviimisse, toetavad üksteist ning loovad järjepidevuse, mis annab lapsele kindlustunde. Ühiselt analüüsitakse, kuidas tegevused on toetanud laste arengut, ning tehakse vajadusel muudatusi.

Väikelaste tegevused lastehoiurühmas on lühiajalised ning toimuvad pigem individuaalselt, paaris või väikeses alarühmas. Tegevuste kavandamisel ja teemade valikul lähtutakse lapsest – tema arengust, huvidest ja võimetest. Toetatakse alushariduse alusväärtustele,

lapse lähikeskkonnale ning põhimõttele „lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale“, mis aitab lastel teadmisi sammhaaval laiendada ja süvendada.

Lastehoiurühmas keskendutakse laste üldoskuste arendamisele. Läbi üldoskuste kujunemise arenevad laste teadmised ja oskused keele ja kõne, matemaatika, kunsti ning teistes õppekava valdkondades.

Üldoskuste kujunemist toetatakse lastehoiurühmas kõigi tegevuste kaudu, lõimides erinevaid valdkondi ja kasutades erinevaid õppeviise. Eeldatavad arengutulemused esitatakse kuni kolmeaastastel lastel üldoskuste põhiselt.

Rühma õppe- ja kasvatustööd korraldavad kaks rühmaõpetajat, keda abistab abiõpetaja, muusika- ja liikumistegevusi korraldavad muusika- ja liikumisõpetajad.

Muusika ning liikumise õppe- ja kasvatustegevused toimuvad 2 korral nädalas lasteaia saalis või hoovialal.

Iga päev täidavad õpetajad ning muusika- ja liikumisõpetajad rühma õppe-kasvatustöö päevikut, kus kajastatakse läbiviidud õppe- ja kasvatustegevusi. Päevikut täidetakse lühidalt, konkreetset, tuues välja olulise.

Iga õppeaasta lõpus koostavad rühma pedagoogid ning muusika- ja liikumisõpetajad rühma õppe- ja kasvatustöö analüüsi vastavalt kinnitatud struktuurile (Lisa 2)

6. ÕPI- JA KASVUKESKKONNA KUJUNDAMISE PÕHIMÕTTED

Õpi- ja kasvukeskkond on last ümbritseva vaimse, sotsiaalse, füüsilise ja digitaalse keskkonna kooslus, milles laps areneb ja õpib. Õpi- ja kasvukeskkond toetab lapse positiivse enesehinnangu kujunemist ja lapse arenemist iseseisvaks, algatusvõimeliseks ja aktiivseks õppijaks. Õpi- ja kasvukeskkond kannab alushariduse alusväärtusi.

Õpetaja loob õpi- ja kasvukeskkonna koostöös laste, abiõpetaja ja teiste töötajatega, kaasates vajadusel vanemaid. Õpi- ja kasvukeskkonna kujundamisel lähtutakse laste vanusest ja vajadustest ning õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkidest ja sisust.

Õpi- ja kasvukeskkonna kujundamise põhimõtted:

- turvalisus ja rutiin
- emotsionaalne tugi ja kiindumussuhted
- mänguline õpe
- liikumine ja avastamine
- sotsiaalsed kogemused
- keel ja suhtlus
- digitaalne kokkupuude

Sotsiaalse ja vaimse keskkonna kujundamisel:

- lähtutakse lapse heaolust, ühistele väärtustele tuginevatest kokkulepetest ning lasteaia tavadest
- luuakse usaldav, sõbralik, pinge- ja vägivallavaba õhkkond
- suunatakse lapsi üksteisega arvestama, üksteist toetama ja koostööd tegema
- väärtustatakse ja tunnustatakse ideede ning arvamuste paljusust
- tagatakse aeg mõtestamiseks, mõttevahetuseks ja tagasisideks
- kujundatakse heatahtlik ja avatud suhtumine erinevustesse ning kõikidele lastele tagatakse võrdsed võimalused
- kohandatakse tegevusi, õpet ja õppematerjale paindlikult, võimaldatakse valikute tegemist ning luuakse võimalused aktiivseks osaluseks
- tehakse koostööd vanematega

Füüsilise keskkonna kujundamisel:

- tagatakse turvalisus;
- tehakse õppeprotsess nähtavaks;
- tagatakse õppe- ja mänguvahendite kättesaadavus ja mitmekesisus;
- luuakse võimalusel füüsiline keskkond, mis on lihtsasti ümberkohaldatav, paindlik ning aktiivset liikumist võimaldav liigendatud rühmaruum, mis võimaldab tegutseda alarühmades ja pakub võimalusi omaette olemiseks;
- luuakse võimalused mängimiseks ja aktiivseks liikumiseks ruumides ja õues.

Õppe- ja kasvatustegevusi viiakse läbi lasteaia siseruumides ning õues, samuti väljaspool lasteaeda.

7. ÜLDOSKUSED

Õppekavas eristatakse nelja üldoskuste rühma:

- mänguoskused;
- tunnetus- ja õpioskused;
- sotsiaalsed oskused;
- eneseregulatsiooni oskused.

Üldoskuste kujunemist toetatakse kõigi õppe- ja kasvatustegevuste kaudu, erinevate valdkondade sisusid lõimides.

7.1 ÜLDOSKUSTE TOETAMISE PÕHIMÕTTED

- arvestatakse lapse loomuliku arenguga ja selle kulgemisega ning lähtutakse sellest, mida laps oskab ning mille omandamiseks ta on järgmisena valmis;
- jälgitakse lapse arengut, edasiminekut ja abivajadust ning sellest lähtuvalt luuakse tingimused ja keskkond uute oskuste omandamiseks;
- õppimine toimub praktiliste õppemeetodite kaudu, rakendatakse mängu- ja igapäevaelu vahendeid, pildimaterjali, mida saadab täiskasvanu kõne, mis on lapsele mõistetaval tasemel;
- tegevuste juures ergutatakse lapse iseseisvust ja tunnustatakse pingutust;
- teemade valikul lähtutakse lastest ning lähemalt-kaugemale printsiibist;
- tehakse omavahel (õpetajad, abiõpetaja, lapsevanemad) koostööd ühiste eesmärkide saavutamiseks.

7.2 ÜLDOSKUSTE EELDATAVAD TULEMUSED

7.2.1 Mänguoskused

Kahe- kuni kolmeaastane:

- 1) Laps suudab väikeses grupis mängule keskenduda.
- 2) Laps kasutab mängides loovalt erinevaid vahendeid.
- 3) Laps jäljendab ja kordab mängudes varasemalt kogetut.
- 4) Laps sooritab iseseisvalt mitu omavahel loogiliselt seotud mängulist toimingut.

- 5) Laps kutsub kaaslasi oma mänguga liituma ja ühineb teiste algatatud mänguga.
- 6) Laps suhtub heatahtlikult kaaslaste mängu.
- 7) Laps suudab järgida lihtsamaid mängureegleid.

Kolme- kuni nelja-aastane:

- 1) Laps keskendub lühiajalisele ja lihtsale mängule täiskasvanu toel.
- 2) Laps kasutab mänguasju tavapärasel moel (nt sõidutab autot, paneb nukule mütsi pähe).
- 3) Laps matkib tuttavaid olukordi (nt söögi tegemine, magama panek) oma kogemustest lähtuvalt.
- 4) Laps soovib teiste algatatud mängus osaleda, võib vajada julgustust ja tuge.
- 5) Laps algatab lihtsaid mänge (nt autosõit).
- 6) Laps mängib lihtsat rollimängu täiskasvanu toel.
- 7) Laps mängib mänge ja püüab teha koostööd eakaaslastega (paaris, väikeses grupis) täiskasvanu toel.
- 8) Laps osaleb reeglitega mängus koos täiskasvanuga (nt peitus) ja suudab oodata oma korda.

Nelja- kuni viie-aastane:

- 1) Laps keskendub iseseisvalt lühiajalisele ja lihtsale mängule.
- 2) Laps kasutab mängus õpetaja antud või olemasolevaid vahendeid ning jäljendab lihtsaid tegevusi.
- 3) Laps rakendab mängudes fantaasiaelemente, sidudes isiklikke kogemusi.
- 4) Laps algatab lihtsamaid mänge (nt „teeme kooki”).
- 5) Laps algatab lihtsama sisuga lühiajalisi mänge.
- 6) Laps võtab mängudes lihtsamaid rolle, kasutades matkimisel liikumist, kõne ja hääletooni.
- 7) Laps algatab mängu, leiab mängukaaslased ja püüab nendega arvestada.
- 8) Laps järgib tuttava mängu reegleid koos kaaslastega, vajadusel täiskasvanu abiga.
- 9) Laps õpib oma tundeid võidu ja kaotuse korral väljendama, võib selleks vajada täiskasvanu tuge.

Viie- kuni kuue-aastane:

- 1) Laps keskendub pikemaajaliselt enda valitud mängule.
- 2) Laps kasutab mängus vahendeid iseseisvalt, asendades neid vajadusel muu sobivaga.

- 3) Laps rakendab mängudes erinevatest allikatest saadud kogemusi, teadmisi ja muljeid.
- 4) Laps algatab mängu ja lisab neisse uusi ideid.
- 5) Laps mängib üksi ja koos kaaslasega ning muudab mängu kulgu.
- 6) Laps omandab mängudes rollidele iseloomuliku käitumise, tuginedes oma kogemusele.
- 7) Laps suudab mängudes ülesandeid ja rolle jaotada ning kokkuleppeid sõlmida.
- 8) Laps järgib mängureeglite täitmist enda ja teiste poolt.
- 9) Laps väljendab oma tundeid võidu ja kaotuse korral.

Kuue- kuni seitsmeaastane:

- 1) Laps suudab mängule keskenduda.
- 2) Laps kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.
- 3) Laps rakendab mängudes loovust, kujutlusvõimet, oma kogemusi, teadmisi ja oskusi.
- 4) Laps näitab mängu käigus üles omaalgatust, huvi ja loovust.
- 5) Laps algatab mängu ja arendab mängude sisu.
- 6) Laps täidab mängudes erinevaid rolle.
- 7) Laps suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele.
- 8) Laps järgib mängu reegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada.
- 9) Laps tunneb rõõmu võidust ja suudab hakkama saada kaotusega.

7.2.2 Tunnetus- ja õpioskused

Kahe- kuni kolmeaastane:

- 1) Laps tunneb huvi maailma vastu ja uurib seda erinevate meetodega.
- 2) Laps suudab huvipakkuvale tegevusele vastavalt oma arengutasemele keskenduda.
- 3) Laps mõistab lihtsamat kõnet.
- 4) Laps valdab eneseväljenduseks vajalikku sõnavara.
- 5) Laps väljendab end kõnes teistele arusaadavalt ja osaleb vestluses.
- 6) Laps suudab keskenduda lühikeste lugude jälgimisele.
- 7) Laps oskab leida võrdluse alusel objektides ühiseid ja erinevaid tunnuseid.
- 8) Laps oskab objekte ühe tunnuse alusel rühmitada.
- 9) Laps suudab järgida lihtsat juhust.
- 10) Laps oskab detailidest lihtsa terviku kokku panna.

Kolme- kuni neljaaastane:

- 1) Laps suudab lühiajaliselt (5–10 min) keskenduda huvipakkuvale tegevusele.
- 2) Laps saab aru lihtsatest ja tuttavatest lausetest ning reageerib kuuldule enamasti konkreetse tegevusega (vajadusel täiskasvanu juhendamisel).
- 3) Laps kirjeldab täiskasvanu suunamisel üksteisele järgnevaid tegevusi, mis on seotud isikliku kogemusega (nt „vihma sadas, ei saanud õue minna“).
- 4) Laps tegutseb, uurib, katsetab enamasti kogemuspõhiselt ja matkides, vajades täiskasvanu tuge.
- 5) Laps valib vahendeid ja lahendab probleeme enamasti katse-eksituse abil (nt proovib mitut erinevat eset, kuni üks sobib).

Nelja- kuni viieaastane:

- 1) Laps suudab huvipakkuvatele tegevustele keskenduda mõnda aega (10–15 min) ning suudab alustada ja lõpetada tegevuse, vajadusel täiskasvanu toel.
- 2) Laps täidab täiskasvanu poolt antud ülesande, vastates lihtsatele küsimustele.
- 3) Laps täidab kaheosalist juhust, kui tegevused on tuttavad ja lihtsad (nt „Palun pane riided selga ja pese käed“), vajadusel täiskasvanu toel.
- 4) Laps väljendab oma mõtteid, kasutades lihtsamaid põhjendusi (nt „sest mulle ei meeldi“) ja küsimusi (nt „kuidas see töötab?“) ning arutleb igapäevaste teemade üle, vajadusel täiskasvanu suunamisel.
- 5) Laps kirjeldab lihtsaid põhjus-tagajärg seoseid igapäevastes olukordades (nt „kuna sa jooksid, siis kukkusid“).
- 6) Laps konstrueerib, katsetab ja uurib erinevaid võimalusi – lahendab lihtsamaid praktilisi probleeme (nt „eelmine kord see vahend sobis, proovin uuesti“), kuid võib vajada täiskasvanu suunamist.
- 7) Laps valib vahendeid ja osaleb lihtsates praktilistes probleemilahendustes, kus saab proovida erinevaid vahendeid (nt ehitusklotsid, loovmaterjalid).

Viie- kuni kuueaastane:

- 1) Laps suudab huvipakkuvale tegevusele keskenduda (15–20 min), viib alustatud tegevuse lõpule.
- 2) Laps reageerib sobivalt täiskasvanu juhistele ja osaleb lühikeses arutelus.
- 3) Laps täidab iseseisvalt lihtsamat kahe-kolmeosalist juhust, kui tegevused on seotud igapäevatoimingutega (nt „Palun pane riided selga, siis jalanõud jalga ja lõpuks mine mänguplatsile“).

- 4) Laps esitab küsimusi, avaldab arvamust (nt „Ma arvan, et...“) ja arutleb lihtsate probleemide üle (nt mida teha, kui keegi on kurb).
- 5) Laps oskab kirjeldada sündmuses ning nähtuses põhjus-tagajärg seoseid.
- 6) Laps kasutab teadmisi igapäevastes situatsioonides ja oskab põhjendada oma valikuid ja otsuseid lühidalt (nt „ma tegin nii, sest eelmine kord see töötas“).
- 7) Laps valib tuttavate ülesannete puhul sobivaid vahendeid ja võtteid ning lahendab probleeme, tuginedes varasemale kogemusele.

Kuue- kuni seitsmeaastane:

- 1) Laps suudab huvipakkuvale tegevusele keskenduda.
- 2) Laps saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi.
- 3) Laps suudab täita kahe-kolmeosalist igapäevast juhust või korraldust.
- 4) Laps esitab küsimusi, arutleb ja oskab oma mõtteid arusaadavalt väljendada.
- 5) Laps oskab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel rühmitada.
- 6) Laps saab aru lihtsamatest seostest, tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna.
- 7) Laps kasutab õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades.
- 8) Laps kasutab sobivaid vahendeid ja võtteid probleemilahenduseks.

7.2.3 Sotsiaalsed oskused

Kahe- kuni kolmeaastane:

- 1) Laps oskab ennast ja teisi väliste tunnuste kaudu kirjeldada.
- 2) Laps on huvitatud mängukaaslastest ja püüab nendega arvestada.
- 3) Laps osaleb täiskasvanuga ühistevustes.
- 4) Laps saab aru lihtsamatest rühma kokkulepetest.
- 5) Laps loob sõprussuhteid lastega, kellega on tihti koos.
- 6) Laps jagab mõnikord asju ka teistega.
- 7) Laps algatab teiste laste ja täiskasvanutega suhtlust.
- 8) Laps oskab väljendada oma vajadusi ja soove.

Kolme- kuni nelja-aastane:

- 1) Laps suhtleb eakaaslastega ja tuttavate täiskasvanutega.
- 2) Laps märkab täiskasvanu suunamisel teise lapse tundeid, reageerib lihtsatele emotsioonidele (rõõm, kurbus).

- 3) Laps jagab mänguasju täiskasvanu julgustusel.
- 4) Laps mõistab lihtsate olukordade sobivust täiskasvanu abil.
- 5) Laps järgib lihtsaid kokkuleppeid ja õpib viisakusreegleid täiskasvanu juhendamisel.
- 6) Laps märkab, et inimesed võivad välja näha erinevad (nt nahavärv, kasv).
- 7) Laps avaldab eelistust kahe valiku vahel.
- 8) Laps proovib uut tegevust täiskasvanu toel.

Nelja- kuni viieaastane:

- 1) Laps alustab vestlust, osaleb mängudes ja räägib oma mõtetest.
- 2) Laps märkab teiste tundeid, püüab lohutada või aidata.
- 3) Laps teeb koostööd väikeses grupis.
- 4) Laps lihtsates olukordades pakub ja küsib abi.
- 5) Laps tunneb ära sobimatu käitumise, kui sellele viidatakse ning leiab täiskasvanu suunamisel sobiva käitumisviisi.
- 6) Laps tuletab meelde ja püüab järgida rühma kokkuleppeid ning lihtsamaid viisakusreegleid, vajadusel täiskasvanu toel.
- 7) Laps teab, et inimestel võivad olla erinevad vajadused (sh toevajadused) ja kombed.
- 8) Laps pakub ideid tegevuste osas.
- 9) Laps tegutseb muutunud olukorras täiskasvanu juhiste toel.

Viie- kuni kuueaastane:

- 1) Laps vestleb vabalt, loob ja hoiab sõprussuhteid.
- 2) Laps arvestab teiste tunnetega.
- 3) Laps töötab grupis ühise eesmärgi nimel, abistab vajadusel kaaslast.
- 4) Laps teeb ise valikuid käitumisviiside vahel ja õpib neid tagajärgedega seostama.
- 5) Laps järgib rühma reegleid ja üldtunnustatud viisakusreegleid.
- 6) Laps räägib erinevustest avatud ja mõistval viisil.
- 7) Laps arutab valikuid ja otsustab koos kaaslastega.
- 8) Laps püüab uudsetes olukordades ise hakkama saada, vajadusel küsides täiskasvanu abi.

Kuue- kuni seitsmeaastane:

- 1) Laps tunneb huvi teiste vastu, oskab luua sõprussuhteid ja tahab ning julgeb suhelda.
- 2) Laps püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses.

- 3) Laps oskab kaaslastega arvestada ja teha koostööd ning osutab ja küsib vajadusel abi.
- 4) Laps teeb vahet sobiva ja ebasobiva käitumise vahel, valib sobiva käitumisviisi vastavalt olukorrale ning mõistab oma käitumise tagajärgi.
- 5) Laps järgib kokkulepitud reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme.
- 6) Laps mõistab, et inimesed võivad olla erinevad.
- 7) Laps osaleb ja teeb ettepanekuid otsustusprotsessides.
- 8) Laps suudab uudsetes olukordades toime tulla vajadusel täiskasvanu juhiseid järgides.

7.2.4 Eneseregulatsiooni oskused

Kahe- kuni kolmeaastane:

- 1) Laps tuleb toime vanematest eemalolekuga.
- 2) Laps tuleb toime ühelt tegevuselt teisele üleminekuga.
- 3) Laps suudab täiskasvanu toel lühikest aega soovitud edasi lükata ja oma käitumist pidurdada.
- 4) Laps suudab täiskasvanu toel tulla toime tugevate tunnetega.
- 5) Laps saab suures osas hakkama igapäevase eakohase eneseteenindamisega.
- 6) Laps paneb pärast tegevusi täiskasvanu juhendamisel asjad oma kohale.

Kolme- kuni nelja-aastane:

- 1) Laps kirjeldab lihtsamaid emotsioone täiskasvanu toel (nt olen rõõmus, olen kurb).
- 2) Laps algatab mõningaid mängu ja tegevusi täiskasvanu suunamisel.
- 3) Laps lahendab ülesandeid ja teeb koostööd kaaslastega, vajades täiskasvanu juhendamist.
- 4) Laps oskab tuttavas keskkonnas sobivalt käituda ning teab, mida tohib, mida mitte.
- 5) Laps õpib täiskasvanu toel vaimset tasakaalu ja rahunemist soodustavaid tegevusi.
- 6) Laps on omandanud esimesed eneseteenindamise ja tööharjumused, võib vajada täiskasvanu tuge.

Nelja- kuni viieaastane:

- 1) Laps kirjeldab lihtsamaid emotsioone täiskasvanu toel (nt olen rõõmus, olen kurb).
- 2) Laps algatab mõningaid mängu ja tegevusi täiskasvanu suunamisel.

- 3) Laps lahendab ülesandeid ja teeb koostööd kaaslastega, vajades täiskasvanu juhendamist.
- 4) Laps oskab tuttavas keskkonnas sobivalt käituda ning teab, mida tohib, mida mitte.
- 5) Laps õpib täiskasvanu toel vaimset tasakaalu ja rahunemist soodustavaid tegevusi.
- 6) Laps on omandanud esmased eneseteenindamise ja tööharjumused, võib vajada täiskasvanu tuge.

Viie- kuni kuueaastane:

- 1) Laps suudab emotsioone kirjeldada – mis teeb kurvaks või õnnelikuks – ja õpib mõistma ka keerukamaid tundeid (nt uhkus, häbi jm).
- 2) Laps kavandab mängu ja igapäevategevusi ning viib alustatu enamasti lõpuni, kuid võib vajada täiskasvanu abi.
- 3) Laps tegutseb iseseisvalt ja grupis eesmärgipäraselt, suutes keskenduda ja pingutada ülesannete täitmisel, vajadusel täiskasvanu toel.
- 4) Laps oskab avalikus ruumis (nt teater, kontsert, liiklus) sobivalt käituda ja lähtuda kokkulepitud reeglitest.
- 5) Laps oskab vajadusel iseseisvalt kasutada lihtsamaid vaimset tasakaalu ja rahunemist soodustavaid tegevusi.
- 6) Laps saab hakkama eneseteenindamisega ja on omandanud enesekohased tööharjumused (isiklike asjade hoidmine, vahendite heaperemehelik kasutamine).

Kuue- kuni seitsmeaastane:

- 1) Laps suudab oma emotsioone kirjeldada ning sobival viisil väljendada.
- 2) Laps kavandab, algatab ja korraldab mängu ja igapäevategevusi ning viib alustatud tegevused lõpuni.
- 3) Laps suudab pingutust nõudva tööülesande kallal iseseisvalt ja grupis sihipäraselt tegutseda.
- 4) Laps oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele.
- 5) Laps oskab vajadusel kasutada vaimset tasakaalu ja rahunemist soodustavaid tegevusi.
- 6) Laps saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused.

8. VALDKONDADE EESMÄRGID, PÕHIMÕTTED, SISU JA LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED

8.1 Valdkond MINA JA KESKKOND

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted:

- 1) toetada last iseenda ja ümbritseva keskkonna tundma õppimisel ja mõistmisel;
- 2) suunata last ümbritsevat keskkonda mängu ja igapäevatoimingute kaudu märkama, uurima ja kogema;
- 3) suunata last küsimusi esitama, probleeme püstitama, teemakohaselt arutlema, vastuseid leidma ning märgatust ja kogetust järeldusi tegema;
- 4) suunata last keskkonda hoidvalt ja turvaliselt käituma ning materjale ja vahendeid säästlikult kasutama;
- 5) suunata last keskkonda, enda ja kaaslaste kultuuri ja traditsioone ning tervist väärtustama;
- 6) suunata last märkama ja mõistma sotsiaalse keskkonna, loodus-, tehis ning digikeskkonna erinevusi.

Mina ja keskkond sisu:

- 1) eneseteadvus ja minapilt;
- 2) sotsiaalsed suhted ja väärtused;
- 3) kodukoht ja kultuur;
- 4) loodus ja elukeskkond;
- 5) keskkonnateadlikkus ja ohutus;
- 6) tehnoloogia ja infokeskkond.

Kolme- kuni nelja-aastane:

- 1) Laps ütleb küsimise korral oma ees- ja perekonnanime, vanuse ja soo (poiss, tüdruk) ning nimetab täiskasvanu abiga oma lemmiktegevuse.
- 2) Laps osutab küsimise korral peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, ninale ja kõrvadele ning nimetab nende kehaosade peamist otstarvet (nt kõrvadega kuulatakse).
- 3) Laps räägib, kellega ta koos elab ja oskab kirjeldada pereliikmeid.
- 4) Laps nimetab igapäevaelust tuttavamaid ameteid (nt õpetaja, arst).

- 5) Laps teab, et elab Eestis, kus räägitakse eesti keelt, tunneb ära Eesti lipu, rahvuslinnu ja -lille ning nimetab küsimise korral pühadega seotud tegevusi.
- 6) Laps märkab, et teised lapsed võivad käituda või välja näha erinevalt.
- 7) Laps nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nt nuga, käärid) ja räägib täiskasvanule, kui kardab või on saanud haiget.
- 8) Laps teab, et värske õhk, liikumine ja tervislik toit on kasulikud ja oskab neid oma enesetundega seostada.
- 9) Laps teab, et hambaid peab pesema ja nimetab hammaste hooldamise vahendeid.
- 10) Laps teeb hügieenitoiminguid (nt käte pesu, nuuskamine) täiskasvanu suunamisel ja vajadusel abiga.
- 11) Laps hoiab täiskasvanu juhendamisel lihtsate tegevuste kaudu keskkonda (nt sorteerib prügi).
- 12) Laps kirjeldab täiskasvanu suunamisel oma kodukoha loodust ja tunneb jalutuskäigul ära tuttavaid kohti.
- 13) Laps nimetab täiskasvanu juhendamisel ööpäeva osasid (hommik, lõuna, õhtu, öö) ja kirjeldab nendega seotud tegevusi ning tutvub erinevate aastaegadea.
- 14) Laps nimetab erinevaid ilmastikunähtusi (nt sajab vihma, tuul puhub) ja mõningaid aastaajale omaseid tunnuseid täiskasvanu suunamisel.
- 15) Laps arutleb täiskasvanu juhendamisel ohtlike olukordade üle looduskeskkonnas (nt ohud metsas, veekogudel).
- 16) Laps nimetab liiklusvahendeid ja tunneb ära tuttavaid liiklusmärke (nt valgusfoor, ülekäigurada) ning selgitab täiskasvanu abiga nende tähendust.
- 17) Laps arutleb täiskasvanu abiga, miks juur- ja puuviljad on kasulikud.
- 18) Laps arutleb täiskasvanu abiga, miks on uni ja liikumine vajalik.
- 19) Laps arutleb täiskasvanu juhendamisel, miks löömine, narrimine või halvasti ütlemine ei ole lubatud.
- 20) Laps arutleb täiskasvanu juhendamisel, mis on raha ja milleks seda kasutatakse.
- 21) Laps nimetab täiskasvanu juhendamisel kodus ja lasteaias kasutatavaid digiseadmeid (nt arvuti, telefon) ja teab mõningaid ohtusid nende kasutamisel.
- 22) Laps kasutab koos täiskasvanuga lihtsamaid robotikaseadmeid ning oskab neid hoida.
- 23) Laps teab lasteaija õueala reegleid.

Nelja- kuni viieaastane:

- 1) Laps kirjeldab enda välimust ja ennast lihtsate omaduste kaudu (nt kiire, rõõmus, meeldib joonistada).

- 2) Laps tunneb oma kehaosi, teab nende lihtsamaid ülesandeid ning mõistab, et mõned kehaosad on privaatsed ja kuuluvad ainult talle.
- 3) Laps kirjeldab, mida talle meeldib oma perega teha, toob näiteid kodust (nt kortermaja, eramaja) ja kommetest.
- 4) Laps nimetab mõningaid ameteid ja oskab kirjeldada, mida nad teevad.
- 5) Laps nimetab Eesti riigi sümboleid (lipp, hümn, vapp, lind, lill, kivi) ja nimetab mõnda rahvuspüha/-tava (nt mardipäev, laulu- või tantsupidu).
- 6) Laps toob võrdluses välja inimeste erinevusi (keel, toit, riietus) ja vajadusi.
- 7) Laps nimetab ohtlikke esemeid ja tegevusi (nt terariistad, mängimine ohtlikes kohtades) ja teab, et abi saamiseks tuleb pöörduda usaldusväärse täiskasvanu poole (nt politseinik, õpetaja), nimetab hädaabinumbrit 112.
- 8) Laps nimetab tervist toetavaid tegevusi keskkonnas (nt värskes õhus viibimine, puhtas vees ujumine).
- 9) Laps nimetab hammaste jaoks kasulikke ja kahjulikke toiduaineid ning oskab selgitada, miks ja kuidas tuleb hambaid pesta.
- 10) Laps teab vajalikke hügieenitoiminguid ning teeb neid iseseisvalt täiskasvanu meeldetuletusel.
- 11) Laps teab, miks on vaja loodust hoida ja osaleb keskkonnasäästlikes tegevustes.
- 12) Laps nimetab konkreetseid looduselemente oma kodukohas (nt meie kodu lähedal on järv, seal on suured puud).
- 13) Laps eristab ja nimetab ööpäeva osasid ja aastaaegu, seostab neid mõne tüüpilise loodusnähtuse ja tegevusega (nt sügisel lehed langevad ja me riisume lehti).
- 14) Laps kirjeldab täiskasvanu toel aastaaegu seoses ilmastiku- ja loodusnähtustega.
- 15) Laps nimetab tegevusi, mis võivad olla ohtlikud nii loodus- kui tehiskeskkonnas (nt ujumine täiskasvanu järelevalveta, rattasõit kiivrita).
- 16) Laps arutleb ohtude ja ohtlike olukordade üle tänaval ning teab mõningaid liiklusreegleid (nt sõiduteed ületades tuleb peatuda, vaadata, veenduda).
- 17) Laps nimetab, mis on tervisele kasulikud ja kahjulikud söögid ja joogid (sh vee tähtsus).
- 18) Laps nimetab tervist hoidvaid tegevusi (tervislik toitumine, kehaline aktiivsus, uni, puhkus).
- 19) Laps mõistab täiskasvanu toel, et teiste inimeste suhtes tuleb olla salliv ja tunneb ära kiusamiskäitumise.
- 20) Laps teab, et täiskasvanud teenivad tööl käies raha ja arutleb, et raha eest saab osta vajalikke asju (nt toit, riided) ning õpib mängudes raha kasutamist.
- 21) Laps arutleb täiskasvanu suunamisel digikäitumise reeglite üle (nt piiratud aeg ekraani vaatamiseks, võõrastele ei ütle oma nime).

- 22) Laps kasutab täiskasvanu juhendamisel digivahendeid, täidab lihtsaid ülesandeid (nt foto tegemine, äpi avamine) ja suudab programmeerida lihtsamaid robotikaseadmeid.

Viie- kuni kuueaastane:

- 1) Laps kirjeldab oma iseloomu ja huve detailsemalt, oskab võrrelda end sõpradega.
- 2) Laps kirjeldab kehaosi (sh erinevaid organeid) ja nende ülesandeid (meeleelundid).
- 3) Laps kirjeldab poiste ja tüdrukute erinevusi, teab, millised kehaosad on privaatsed, ning oskab seista oma isiklike piiride eest.
- 4) Laps kirjeldab oma pere kombeid, erinevaid ruume kodus ja nende otstarvet.
- 5) Laps nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid ja räägib, kelleks tahab suurena saada.
- 6) Laps teab Eesti Vabariigi presidendi nime ja nimetab mõningaid tuntud Eesti kultuuritegelasi ning kirjeldab tuntumaid rahvakombeid.
- 7) Laps oskab selgitada inimeste erinevusi (nt kuidas inimesed erinevad keele, toidu või riietuse poolest) ja märgata vajadusi ning kultuuritraditsioone.
- 8) Laps teab, kuidas turvaliselt käituda (nt ohtude ennetamine ja märkamine) ja kirjeldab, millal tuleb helistada hädaabinumbriks ning millist infot helistades edastada.
- 9) Laps teab, milline keskkond, tegevus või käitumine aitab tervist hoida ja milline kahjustab.
- 10) Laps nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine).
- 11) Laps selgitab hügieenitoimingute vajalikkust ja järgib igapäevaseid hügieeniharjumusi iseseisvalt.
- 12) Laps selgitab, millised tema teod võivad mõjutada keskkonda ja miks on oluline loodust hoida ning mis juhtub, kui seda mitte teha.
- 13) Laps tunneb ja nimetab kodukoha loodusobjekte (nt Emajõgi, Munamägi), loomi, taimi ja mõisteid (nt riik, linn, küla, mets, park, meri).
- 14) Laps kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, aastaring.
- 15) Laps kirjeldab erinevaid ilmastikunähtusi ning oskab neid seostada aastaaegadega.
- 16) Laps oskab nimetada, mida tuleb teha ohutuse tagamiseks erinevates keskkondades.
- 17) Laps selgitab käitumisreegleid tänaval ja teab, et liikluses tuleb olla tähelepanelik ja ettevaatlik ning käitub ohutult erinevates liiklusolukordades.
- 18) Laps teab ja oskab selgitada, milliseid toiduaineid on vaja iga päev süüa rohkem ja milliseid vähem, et olla terve.
- 19) Laps teab ja selgitab, miks uni, puhkus ja liikumine mõjutavad tervist.

- 20) Laps teab, et vägivald ja kiusamine on vale, ning oskab ennetada, märgata ja vajadusel abistada.
- 21) Laps selgitab raha kasutamise otstarvet – et see on mõeldud asjade ostmiseks, teenuste eest tasumiseks ja mõistab raha väärtust (nt seda peab koguma või säästma).
- 22) Laps teab, kuidas digitehnoloogiat eesmärgipäraselt kasutada (nt õppimiseks, joonistamiseks), nimetab mõningaid ohte digikeskkonnas (nt isikliku info jagamine, tundmatute linkide avamine).
- 23) Laps oskab digivahendeid, sh robotikaseadmeid, kasutada konkreetse eesmärgiga, iseseisvalt, paaris või väikerühmas järgides kokkulepitud reegleid.

Kuue- kuni seitsmeaastane:

- 1) Laps oskab tutvustada ja kirjeldada iseennast, enda omadusi ning huvisid.
- 2) Laps oskab nimetada kehaosade nimetusi, teab nende vajalikkust ja mille poolest erinevad privaatsed kehaosad teistest.
- 3) Laps oskab kirjeldada oma kodu, perekonda ja peretraditsioone.
- 4) Laps teab oma kodust aadressi.
- 5) Laps oskab nimetada ja kirjeldada erinevaid ameteid.
- 6) Laps oskab nimetada Eesti riiklikke sümboleid, rahva- ja kultuuritraditsioone ning olulisemaid kultuuritegelasi.
- 7) Laps saab aru, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused ja kultuuritraditsioonid.
- 8) Laps oskab ebameeldivates või ebaturvalistes olukordades turvaliselt käituda ning vajadusel abi kutsuda.
- 9) Laps oskab kirjeldada, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist ning teab, kuidas oma tervist hoida.
- 10) Laps oskab selgitada, mida on vaja teha selleks, et hoida hammaste tervist.
- 11) Laps oskab selgitada, miks on oluline järgida igapäevaelus isikliku hügieeni põhimõtteid.
- 12) Laps märkab ja kirjeldab enda ja teiste tegevuse mõju keskkonnale ning käitub keskkonda säästvalt.
- 13) Laps tunneb oma kodukoha eripära ja oskab kirjeldada kodukoha loodust.
- 14) Laps oskab kirjeldada loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites.
- 15) Laps oskab kirjeldada loodusnähtusi ja selgitada ilmastikunähtuste sõltuvust aastaaegadest.

- 16) Laps oskab kirjeldada võimalikke ohte seoses keskkonnaga, erinevate tegevustega ja olukordadega.
- 17) Laps oskab liikluses ohutult käituda.
- 18) Laps oskab kirjeldada, tervisliku ja mitmekesine toitumise põhimõtteid ning teab, miks need on olulised tervise hoidmisel.
- 19) Laps oskab selgitada, miks piisav puhkamine, uni ja kehaline aktiivsus on olulised tervise hoidmisel.
- 20) Laps oskab kirjeldada, miks vägivald ja kiusamine ei ole lubatud käitumine.
- 21) Laps oskab selgitada raha otstarvet.
- 22) Laps teab digitehnoloogia ja interneti turvalise ja eesmärgipärase kasutamise põhimõtteid ning oskab nimetada ohtusid digikeskkonnas.
- 23) Laps oskab digivahendeid eesmärgipäraselt, heaperemehelikult ja loovalt kasutada ning juhtida lihtsamaid robotikaseadmeid.

8.2 Valdkond KEEL JA KÕNE

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted:

- 1) luua lapsele võimalused keelt kuulata ja aktiivselt kasutada õppe- ja kasvatustegevustes ja igapäevatoimingutes, arvestades lapse keeleoskuse taset ja vanust;
- 2) luua lapsele võimalusi eesti keele, oma emakeele ja teiste keelte ning kultuuridega tutvumiseks;
- 3) pöörata tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele kasutades miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi, liikumist ja näitlikke vahendeid;
- 4) suunata last õpitut kordama erinevates kontekstides, olukordades ja suhtlussituatsioonides, sealhulgas väljaspool lastehoidu ja lasteaeda;
- 5) õpetada last suhtlemisel keele- ja kõnevahendeid kasutama;
- 6) suunata last ettelugemise, raamatu illustratsioonide vaatamise, jutustamise, dramatiseerimise, joonistamise, oma raamatute koostamise kaudu kirjandust mõistma ja hindama;
- 7) toetada lapse lugemishuvi ja lugemis- ning kirjutamisvalmiduse kujunemist žanriliselt mitmekesiste ja pildirikaste raamatute ettelugemise ning õppe- ja mänguvahendite, sealhulgas meediumide ja digivahendite kasutamise kaudu;

- 8) toetada lapse huvi ja väärtushinnangute kujunemist suulise ja kirjaliku kultuuripärandi kaudu.

Keel ja kõne sisu:

- 1) keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika;
- 2) suhtlemine, jutustamine ja kuulamine;
- 3) lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus.

Kolme- kuni nelja-aastane:

- 1) Laps tunneb täiskasvanu rõhutatud hääldamise järgi ära häälitud 3-4 häälikuga sõna.
- 2) Laps nimetab üksikuid tähti.
- 3) Laps teab ja tunneb kirja pildis ära oma eesnime.
- 4) Laps matkib kirjutamist erinevatel viisidel või vahenditega (teeb kirja eelharjutusi).
- 5) Laps hääldab õigesti enamikku emakeele häälikuid (v.a r-häälik) ja lihtsamatest häälikutest koosnevaid konsonantühendeid (-nt, -lt, -mp jne).
- 6) Laps kasutab igapäevases suhtluses tuttavaid sõnu, sh liitsõnu.
- 7) Laps moodustab kahe- kuni kolmesõnalisi lauseid.
- 8) Laps jutustab täiskasvanu abiga pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lausungi.
- 9) Laps püüab oma mõtteid ja soove väljendada täiskasvanu suunavate küsimuste abil.
- 10) Laps kasutab kõnes eri tüüpi lihtlauseid (sh koondlauseid).
- 11) Laps loeb täiskasvanu abiga lihtsamaid liisusalmesid.

Nelja- kuni viie-aastane:

- 1) Laps tunneb ära täiskasvanu häälitud 4-5 häälikuga sõna.
- 2) Laps tunneb ära häälitud sõna esimese hääliku.
- 3) Laps tunneb ja nimetab tuttavaid tähti.
- 4) Laps teeb kirja eelharjutusi.
- 5) Laps oskab kirjutada üksikuid talle tuttavaid tähti.
- 6) Laps oskab kirjutada oma eesnime.
- 7) Laps hääldab õigesti 3-4- silbilisi tuttava tähendusega sõnu.
- 8) Laps laiendab oma sõnavara (vastandsõnad, omadussõnad jne) ja kasutab seda lihtsates lausetes igapäevases suhtluses.
- 9) Laps vahetab vesteldes muljeid oma kogemuste põhjal.
- 10) Laps esitab küsimusi (nt. Miks ta nii tegi? Kuidas teha?).
- 11) Laps jutustab täiskasvanu abiga nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest 3-5 lausungiga (nt mida ta tegi kodus pühapäeval).

- 12) Laps saab täiskasvanu abiga aru kuuldust.
- 13) Laps suudab oma mõtteid väljendada lihtsate lausetega tuttavates olukordades.
- 14) Laps kasutab kõnes lihtsamaid põimlauseid.
- 15) Laps loeb peast luuletusi.

Viie- kuni kuueaastane:

- 1) Laps määrab hääliku asukoha (alguses, keskel, lõpus) häälikuühendita sõnas.
- 2) Laps häälib täiskasvanu abiga lihtsamaid sõnu.
- 3) Laps teab enamikku tähti.
- 4) Laps teab ja tunneb kirjpildis ära oma ees- ja perekonnanime.
- 5) Laps loeb üksikuid sõnu kindlas situatsioonis (nt poe- ja tänavanimed, sildid).
- 6) Laps oskab kirjutada enamikke joonistähti.
- 7) Laps oskab täiskasvanu juhendamisel kirjutada üksikuid tuttavaid sõnu.
- 8) Laps kordab järele ja püüab hääldada õigesti kõiki emakeele häälikuid.
- 9) Laps kordab järele ja hääldab tuttava tähendusega sõnu.
- 10) Laps moodustab vajaduse korral sõnu uudsete objektide, nähtuste või tegevuste tähistamiseks (nt nuga õuna koorimiseks – õunanuga).
- 11) Laps kohaneb vajaduse korral teemamuutustega.
- 12) Laps püsib enda või teiste algatatud teemas.
- 13) Laps jutustab pildi põhjal lausungitega, kasutades sidesõnu.
- 14) Laps jutustab kogemuse põhjal lausungitega, kasutades sidesõnu.
- 15) Laps saab aru kuuldu peamisest sisust.
- 16) Laps oskab kuuldule reageerida ja sobivalt vastata.
- 17) Laps kasutab kõnes põimlauseid.
- 18) Laps kasutab oma kõnes lihtsamaid liitlauseid.
- 19) Laps teab peast mõnda luuletust.

Kuue- kuni seitsmeaastane:

- 1) Laps tunneb tähti.
- 2) Laps suudab lugeda kokku 1–2-silbilisi sõnu.
- 3) Laps oskab kirjutada 1–2-silbilisi lihtsamaid sõnu õigesti järjestatud ühekordsete joonistähedega.
- 4) Laps oskab kirjutada oma ees- ja perekonnanime.
- 5) Laps oskab oma kõnes ning etteöeldud sõnade kordamisel hääldada õigesti kõiki emakeele häälikuid.
- 6) Laps valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara.

- 7) Laps suudab vajadusel ise sõnu moodustada.
- 8) Laps tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel, arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga.
- 9) Laps oskab jutustada pildi põhjal.
- 10) Laps oskab jutustada kuuldud teksti põhjal.
- 11) Laps oskab jutustada oma kogemuse põhjal.
- 12) Laps oskab kuuldu põhjal anda edasi põhisisu ja olulised detailid ning vahendada seejuures oma tundeid.
- 13) Laps saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida.
- 14) Laps oskab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda.
- 15) Laps kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid.
- 16) Laps peast eestikeelseid luuletusi ja laule.

8.3 Valdkond MATEMAATIKA

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted:

- 1) suunata last matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes märkama, ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama, esemeid järjestama, rühmitama ja loendama ning nähtuste ja esemete maailma korrastama ja kujundama;
- 2) suunata last ajas ja ümbritsevas keskkonnas orienteeruma ning vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks kasutama;
- 3) seostada mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunata last nende tegevuste käigus kasutama erinevaid aistinguid – kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut;
- 4) toetada lapse üldistamisoskuse kujunemist ja erinevate mõistete omandamist läbi objektide sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise.

Matemaatika sisu:

- 1) hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine;
- 2) suurused ja mõõtmine;
- 3) geomeetrilised kujundid.

Kolme- kuni neljaaastane:

- 1) Laps otsustab, kas ese kuulub või ei kuulu moodustatud hulka.
- 2) Laps oskab moodustada sarnaste tunnuste alusel paare ja võrdleb neid.
- 3) Laps tunneb arvude rida 5-ni.
- 4) Laps loendab 5 piires.
- 5) Laps mängib koos täiskasvanuga mängu, mis aitavad tal mõista liitmist ja lahutamist (nt klotsidest torni ehitamine, poemäng jne)
- 6) Laps võrdleb esemeid suuruse järgi ja kasutab vastavaid võrdlussõnu (suurem-väiksem).
- 7) Laps võrdleb esemeid pikkuse järgi (pikem-lühem).
- 8) Laps võrdleb esemeid laiuse järgi (laiem-kitsam).
- 9) Laps tunneb igapäevaelus ära münte ja rahatähti.
- 10) Laps tunneb ära ringi, kolmnurga ja nelinurga.
- 11) Laps leiab enda ümbrusest sarnase kujuga esemeid (ring, kolmnurk, nelinurk).
- 12) Laps jätkab lihtsat mustrit (nt punane-sinine-punane nupp).
- 13) Laps kasutab täiskasvanu toel mõisteid täna, homme, eile.
- 14) Laps kordab täiskasvanu järgi nädalapäevade nimetusi.
- 15) Laps leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid (nt piltidel, vestluses vm).
- 16) Laps märkab täiskasvanu toel kella liikumist ja seostab tegevusi kindla kellaajaga.
- 17) Laps kasutab täiskasvanu toel lihtsaid ruumilisi mõisteid: peal, all, ees, taga igapäevastes mängudes ja tegevustes.

Nelja- kuni viieaastane:

- 1) Laps rühmitab esemeid kahe erineva tunnuse järgi (nt värv ja kuju).
- 2) Laps võrdleb esemete hulki ning otsustab, mida on rohkem, vähem või võrdselt.
- 3) Laps tutvub arvude ja numbrimärkidega 10ni.
- 4) Laps oskab loendada kuni 10-ni.
- 5) Laps kirjutab numbrimärke näidise järgi.
- 6) Laps saab aru, et pärast juurde lisamist on esemeid rohkem.
- 7) Laps saab aru, et pärast äravõtmist on esemeid vähem.
- 8) Laps kuulab täiskasvanu jutustatud matemaatilist jutukest, mis on illustreeritud näitlike vahenditega.
- 9) Laps võrdleb ja järjestab kolme eset suuruse järgi ning kasutab sõnu "suurem" ja „väiksem“.
- 10) Laps võrdleb ja järjestab kolme eset pikkuse järgi ning kasutab sõnu "pikem" ja "lühem".

- 11) Laps võrdleb ja järjestab kolme eset laiuse järgi ning kasutab sõnu „laiem“ ja „kitsam“.
- 12) Laps võrdleb ja järjestab kolme eset kõrguse järgi ning kasutab sõnu „kõrgem“ ja „madalam“.
- 13) Laps teab, et rahaga saab asju osta ning kasutab mõisteid „sent“ ja „euro“.
- 14) Laps kasutab võrdlemisel mõisteid „kergem“ ja „raskem“.
- 15) Laps mõõdab täiskasvanu toel esemete pikkust vabalt valitud vahendi abil.
- 16) Laps nimetab ja leiab tasapinnalisi kujundeid (ring, kolmnurk, nelinurk).
- 17) Laps märkab täiskasvanu toel erinevate nelinurkade (ruudu ja ristküliku) sarnasusi ja erinevusi.
- 18) Laps loob ja jätkab mustreid erinevate vahenditega (nt looduslikud materjalid, värvilised esemed).
- 19) Laps kasutab täiskasvanu toel mõisteid täna, eile, homme, praegu, enne.
- 20) Laps nimetab ja kirjeldab täiskasvanu toel erinevaid aastaaegu.
- 21) Laps nimetab nädalapäevi õiges järjestuses.
- 22) Laps tutvub kuude nimetustega.
- 23) Laps teab, millisel aastaajal on tema sünnipäev.
- 24) Laps nimetab täiskasvanu toel oma sünnikuud.
- 25) Laps mõistab täiskasvanu toel, et kella suur seier (üleval) näitab täistundi ja tuvastab täistunni kellaaja analoogkellal.
- 26) Laps määrab enda asukohta teiste laste ja asjade suhtes (nt seisan sõbra taga, olen laua ees).
- 27) Laps määrab täiskasvanu toel vasakut ja paremat poolt.

Viie- kuni kuueaastane:

- 1) Laps rühmitab ja nimetab hulga erinevaid ja ühiseid tunnuseid.
- 2) Laps võrdleb hulki kasutades mõisteid ja tutvub märkidega rohkem kui (>), vähem kui (<) ja võrdselt (=).
- 3) Laps loendab 12 piires.
- 4) Laps teab arvude rida 12-ni.
- 5) Laps tunneb ja kirjutab numbrimärke ning nimetab antud arvule eelnevat ja järgnevat arvu.
- 6) Laps liidab ja lahutab esemete abil ja lahendab õpetaja koostatud lühikese matemaatilise jutukese kahe hulga kohta (nt „Mul oli 3 õuna, andsin 1 ära“).
- 7) Laps järjestab kuni 5 eset suurustunnuse järgi.

- 8) Laps leiab vaadeldavast objektist silma järgi suurema - väiksema - sama suure ning kontrollib objekte kõrvutades.
- 9) Laps oskab lihtsamat summat kokku arvutada (nt poemäng).
- 10) Laps tutvub mõõtühikutega (meeter, liiter, kilogramm) ja nende kasutamisevõimalustega.
- 11) Laps mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõtühikuga (nt samm) ja võrdleb tulemusi.
- 12) Laps kirjeldab erinevate nelinurkade (ruudu ja ristküliku) sarnasusi ja erinevusi.
- 13) Laps tutvub ruumiliste kujunditega kera ja kuup ning märkab kera ja kuubi sarnasusi ja erinevusi tasapinnaliste kujunditega (ring, nelinurk).
- 14) Laps loob ja jätkab mustreid, rütme ning märkab neid ümbritsevas keskkonnas (nt põrandaplaadid on kollane-roheline-kollane-roheline, jalajäljed lumel).
- 15) Laps teab, kasutab ja eristab mõisteid: *eile, täna, homme, enne, praegu*.
- 16) Laps teab ja kasutab täiskasvanu toel mõisteid *varem – hiljem, noorem – vanem*.
- 17) Laps teab aastaaegade järjestust.
- 18) Laps teab nädalapäevade järjestust.
- 19) Laps seostab kuid aastaaegade.
- 20) Laps nimetab oma sünnipäeva ja kuud, kasutades vajadusel abivahendeid (nt sünnipäevapuu, kalender).
- 21) Laps tuvastab kellal täistundi (analoog- ja digitaalkellal) ja nimetab seda õigesti.
- 22) Laps määrab eseme (nt robotika vahendi) asukohta teise eseme suhtes ruumis, õuealal (nt GPS kunst) ja paberil kasutades mõisteid all, peal, kohal, keskel, äärel, vasakul, paremal.

Kuue- kuni seitsmeaastane:

- 1) Laps oskab määrata esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotada esemeid hulkadesse, arvestades samaaegselt kahte tunnust.
- 2) Laps oskab võrrelda hulki, kasutades mõisteid *rohkem, vähem, võrdselt*.
- 3) Laps oskab 12 piires loendamise teel kindlaks teha esemete arvu.
- 4) Laps teab arvude 1–12 järjestust.
- 5) Laps tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada.
- 6) Laps oskab liita ja lahutada viie piires ning tunneb märke + , −, =.
- 7) Laps oskab koostada kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesi.
- 8) Laps oskab järjestada kuni viiete esete suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm).
- 9) Laps teab enamkasutatavaid rahaühikuid- ning mõõtühikuid ja seda, kuidas ning kus neid kasutatakse.

- 10) Laps teab enam kasutatavaid mõõtühikuid (meeter, liiter, kilogramm) ja seda, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse.
- 11) Laps oskab mõõta esemete pikkust kokkulepitud mõõtühikuga (samm, pulk, nööri vms).
- 12) Laps tunneb ära ringi, kolmnurga, nelinurga (ruut ja ristkülik), kera ja kuubi ning oskab neid kirjeldada.
- 13) Laps märkab ümbritsevas keskkonnas mustreid, rütme ja kordusi, oskab neid loogiliselt jätkata ja luua.
- 14) Laps oskab kasutada õigesti mõisteid *eile, täna, homme, enne, praegu, varem – hiljem, noorem –vanem*.
- 15) Laps oskab nimetada nädalapäevi, kuid, aastaaegu õiges järjestuses.
- 16) Laps oskab nimetada oma sünnikuud ja -päeva.
- 17) Laps oskab määrata kellaaega täistundides.
- 18) Laps orienteerub ruumis, õuealal ja paberil ning oskab määrata eseme asukohta teise eseme suhtes - all, peal, kohal, keskel, äärel, vasakul, paremal.

8.4 Valdkond KUNST

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted:

- 1) luua lapsele võimalused kogeda elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning väljendada end visuaalselt;
- 2) toetada lapse loovat eneseväljendust, katsetamist ja lahenduste leidmist;
- 3) luua lapsele võimalused erinevate materjalidega tutvumiseks, nende tunnetamiseks ning omaduste tundma õppimiseks ja kasutamiseks, kombineerides olemasolevaid oskusi uutega;
- 4) luua lapsele võimalused esteetilise kunsti, visuaalse kultuuri ja kultuuripärandi kogemiseks;
- 5) seostada mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud kunstiga, suunata last nende tegevuste käigus kasutama erinevaid aistinguid – kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimis- aistingut.

Kunsti sisu:

- 1) kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- 2) kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;
- 3) tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;

- 4) kunstiteoste vaatlemine, vestlemine kunstiteostest.

Kolme- kuni neljaaastane:

- 1) Laps leiab täiskasvanu juhendamisel ümbritsevast üksikuid detaile ja objekte ning kujutab neid lihtsustatult.
- 2) Laps kasutab lihtsaid kunstivahendeid (nt värvipliats, pintsel, savi) täiskasvanu juhendamisel, katsetab nende kasutamist ning rakendab etteantud vahendeid sihipäraselt.
- 3) Laps kirjeldab täiskasvanu suunamisel oma kunstitööd lühidalt ning nimetab kujutatud objekte.
- 4) Laps osaleb täiskasvanu juhendamisel ühistöös, kaunistab rühmaruumi ning kasutab etteantud vahendeid.
- 5) Laps tunneb ära tuttavad digiseadmed ja kasutab neid koos täiskasvanuga.
- 6) Laps tunneb ja nimetab kõiki põhivärve (sinine, punane, kollane), lisaks musta ja valget.
- 7) Laps harjutab paberi rebimiseks sobivat võtet (hoides sõrmedaga paberit servast).
- 8) Laps kortsutab paberit.
- 9) Laps kasutab kääre kahe käe koostöös (üks käsi hoiab paberit, teine lõikab).
- 10) Laps voolib lihtsaid ümar- ja piklikvorme ja oskab neid omavahel ühendada.
- 11) Laps voldib paberit pooleks ja silub murdejoont.

Nelja- kuni viieaastane:

- 1) Laps leiab täiskasvanu juhendamisel lähimast ümbrusest detaile ja objekte ning püüab neid omavahel seostada ja kujutada.
- 2) Laps katsetab täiskasvanu juhendamisel erinevaid kunstimaterjale ja väljendab ennast kunstitöö kaudu.
- 3) Laps jutustab täiskasvanu suunamisel oma kunstitööst ja õpib väljendama oma arvamust kaaslaste kunstitööde kohta.
- 4) Laps kavandab ja kaunistab eseme täiskasvanu suunamisel.
- 5) Laps jagab töövahendeid kaaslastega ja osaleb ühises kunstitöös.
- 6) Laps pildistab või filmib täiskasvanu juhendamisel.
- 7) Laps tunneb ja nimetab põhivärvidele, mustale ja valgele lisaks mõningaid sekundaarvärve (roheline, oranž, lilla, pruun, hall, roosa).
- 8) Laps rebib paberit sihipäraselt erineva suurusega tükkideks.
- 9) Laps lõikab mööda sirgjoont järjestikuste lõigetega.
- 10) Laps lõikab lihtsama kujundi mööda kontuuri.

- 11) Laps voolib ümar- ja piklikvormidest tähendusega objekte, ühendab lihtsamaid detaile omavahel silumise abil.
- 12) Laps voldib juhendamisel lihtsamaid figuure.

Viie- kuni kuueaastane:

- 1) Laps leiab ümbritsevast detaile ja objekte ning kujutab neid vabalt ja isikupäraselt, väljendades meeleolusid ja kujutluspilte.
- 2) Laps kasutab erinevaid kunstivahendeid ja -materjale (nt pintsel, värvipliatsid, guaššvärvid, erinevad paberid) mitmekülgset ja ohutult.
- 3) Laps kirjeldab oma töö protsessi, selgitab valikuid ning avaldab teiste tööde kohta heatahtlikku arvamust.
- 4) Laps teeb iseseisvalt koostööd rühmas, järgib kokkuleppeid ning kavandab ja kujundab keskkonda.
- 5) Laps kasutab digiseadmeid iseseisvalt (nt teeb pilti, videot või salvestab heli).
- 6) Laps tunneb ja nimetab heledaid ja tumedaid värvitoone (nt heleroheline ja tumeroheline).
- 7) Laps rebib paberist ribasid.
- 8) Laps lõikab iseseisvalt mööda kõverjoont ja lihtsamaid kujundeid.
- 9) Laps lõikab väiksemaid osi täpselt ja hoolikalt.
- 10) Laps kasutab voolimispulka vormide õõnestamisel ja mustri tegemisel.
- 11) Laps voolib juhendamisel ühest tükist venitades ja pigistades tervikvorme.
- 12) Laps voldib keerukamaid figuure (järgides verbaalset juhendamist).

Kuue- kuni seitsmeaastane:

- 1) Laps leiab ümbritseva vaatlemisel detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud ja isikupärasel viisil.
- 2) Laps kasutab mitmekülgseid kunstitehnikaid, -materjale ja -vahendeid meeleolu ja kujutlusvõime väljendamiseks.
- 3) Laps kasutab erinevaid vahendeid ja võtteid ohutult ning sihipäraselt.
- 4) Laps esitleb oma kunstitööd ja arutleb kaaslaste kunstitööde üle.
- 5) Laps kavandab ja teostab kaaslastega ühist kunstitööd.
- 6) Laps vaatleb kunstiteoseid ja oskab kogetust vestelda.
- 7) Laps kasutab kunsti õpi- ja kasvukeskkonna kujundamisel.
- 8) Laps loob digitaalset sisu (näiteks foto, heli, video).
- 9) Laps rebib detailsemaid kujundeid.

8.5 Valdkond MUUSIKA

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted:

- 1) luua lapsele võimalused tunda rõõmu laulmisest, liikumisest, muusika kuulamisest, pillimängust ja ühisest musitseerimisest;
- 2) julgustada last kasutama oma kujutlusvõimet musitseerimisel, muusikast vestlemisel ning muusikalisel liikumisel, toetada last oma mõtete ja tunnete väljendamisel läbi muusikalise tegevuse;
- 3) luua lapsele võimalused erinevate muusikaliste väljendusvormide ja pärimusliku muusika kogemiseks;
- 4) tutvustada lapsele Eesti muusikalist pärandit.

Muusika sisu:

- 1) laulmine;
- 2) muusika kuulamine;
- 3) rütm;
- 4) muusikalis-rütmiline liikumine;
- 5) pillimäng.

Kolme- kuni neljaaastane:

- 1) Laps huvitub laululistest tegevustest (plaksutab, teeb kaasa kokkulepitud liigutusi), laulab täiskasvanuga kaasa üksikuid fraase ja laululõike.
- 2) Laps tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast ja reageerib muusikale emotsionaalselt (nt plaksutab, kõigutab keha).
- 3) Laps tunneb ära ja imiteerib looma- ja linnuhääli.
- 4) Laps mängib kehapillil (plaksud, patsud) ja lihtsamatel pillidel (nt marakas, rütmimuna, kelluke) täiskasvanuga kaasa, eristades kiiret ja aeglast rütmi.
- 5) Laps liigub koos täiskasvanuga, reageerides muusika eristuvatele vormiosadele (jooks, kõnd, seisak).
- 6) Laps sooritab lihtsaid tantsuliigutusi (keerutus kohapeal, poolkük, kand- ja varvasastak, rõhksamm, liigutused ülakeha ja kätega) täiskasvanu ettenäitamisel.
- 7) Laps juhindub oma liikumise valikul muusika iseloomust ja täiskasvanu ettenäitamisest.

Nelja- kuni viieaastane:

- 1) Laps laulab peast lihtsamaid õpitud laule rühmaga samas tempos.
- 2) Laps väljendab emotsionaalselt kuulatud muusikas tajutud eristuvaid meeleolusid liigutuste ja liikumisega, tunneb kuulmise järgi ära õpitud laulu.
- 3) Laps eristab kõla järgi õpitud pille (nt kõlapulgad, tamburiin, marakas).
- 4) Laps mängib rütmipille (nt kõlapulgad, tamburiin, kuljused) muusika kuulamise, liikumise ja laulmise saateks.
- 5) Laps juhindub muusika meeleolust ja rütmist ning püüab liikumisel nendega arvestada.
- 6) Laps tantsib, kasutades eakohaseid tantsuelemente (liikumised ringis, kolonnis, paarilisega keerutamine), osaleb laulumängudes.
- 7) Laps väljendab muusika meeleolu liikumise kaudu.

Viie- kuni kuueaastane:

- 1) Laps laulab teistega koos ja samas tempos õpitud eakohaseid laule, kasutades loomulikku häält.
- 2) Laps teab muusikalisi põhimõisteid: aeglane – kiire, kõrge – madal, vali – vaikne, rõõmus – kurb ja oskab nende kaudu kuulatud muusikat iseloomustada.
- 3) Laps eristab muusikat kuulates enamlevinud pille (nt klaver, viiul, flööti).
- 4) Laps mängib õpitud pillidel rütmisaateid lasteriimidele ja -lauludele õige hoiu ja mänguvõtetega, ansambelmängus osaledes alustab ja lõpetab koos teistega, mängib nendega ühes tempos.
- 5) Laps arvestab liikumisel muusika meetrumiga, muudab liikumist muusikaosade ja muusikaliste väljendusvahendite vaheldumise põhjal (tempo, dünaamika, register).
- 6) Laps esitab õpitud tantse, kasutades eakohaseid tantsuelemente (nt hüpaksamm, liikumised paarilisega).
- 7) Laps imiteerib ja katsetab loovaid liikumisi, kasutades erinevaid vahendeid ja arvestades muusika meeleoluga.

Kuue- kuni seitsmeaastane:

- 1) Laps oskab laulda eakohaseid laule kaaslastega ja üksi.
- 2) Laps suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada.
- 3) Laps eristab õpitud pille tämbri ja kõla järgi.

- 4) Laps oskab mängida eakohastel pillidel õpitud lauludele, riimidele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge üksi ja koos kaaslastega.
- 5) Laps oskab liikuda vastavalt muusika rütmile ja meeleolule.
- 6) Laps oskab tantsida eakohaseid tantse üksi ja koos kaaslastega.
- 7) Laps oskab väljendada ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu, kasutades liikumisel erinevaid liigutusi, tantsusamme, vahendeid.

8.6. Valdkond LIIKUMINE

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted:

- 1) luua lapsele tingimused ja võimaldada aktiivset tegutsemist nii üksi kui ka rühmas, et laps tunneks rõõmu igapäevasest liikumisest erinevates keskkondades ja tingimustes;
- 2) rikastada lapse tegevusvõimalusi erinevate arendavate sportlike tegevustega;
- 3) suunata lapse üld- ja peenmotoorika, põhiliikumiste ja kehaliste võimete arengut läbi erinevate liikumistegevuste, spordialade ja tantsu;
- 4) suunata last igapäevastes käelistes tegevustes ja harjutustes sooritamisel kasutama mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses domineerivat kätt;
- 5) tagada lapse liikumisoskuste ja kehaliste võimete arengut igapäevaste liikumist nõudvate tegevuste (näiteks matkade, vaba aja mängude, jalutuskäikude jms) ja juhendatud eakohaste liikumistegevuste kaudu.

Liikumine sisu:

- 1) liikumisalased üldteadmised;
- 2) põhiliikumised;
- 3) liikumismängud;
- 4) erinevad spordialad;
- 5) tants ja rütmika.

Kolme- kuni neljaaastane laps:

- 1) Laps suudab keskenduda tuttavale ja huvipakkuvale kehalisele tegevusele täiskasvanu suunamisel.
- 2) Laps tunneb liikumisel ja mängimisel mõningaid ohutusreegleid, kuid vajab täiskasvanu suunamist ja positiivset eeskuju.

- 3) Laps sooritab põhiliikumisi õpitud harjutustes ja mängudes (põhiliikumisoskused alles arenevad ja kujunevad).
- 4) Laps teeb tasakaalu, painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi ja tegevusi.
- 5) Laps suudab kõndida lühikest maad (nt 2-3m) kitsal rajal.
- 6) Laps suudab seista ühel jalal mõned sekundid.
- 7) Laps sooritab harjutusi õpetaja sõnalise seletuse ja ettenäitamise järgi.
- 8) Laps teeb lihtsaid liigutusi muusika järgi.
- 9) Laps reageerib lihtsatele rütmidele ja liikumisjuhistele (nt muusika järgi liikuma jääda või liikuda aeglasemalt/kiiremini).
- 10) Laps kasutab erinevaid vahendeid (näiteks pallid, rätikud, rõngad, suusad, kelgud jne) loovalt ja katsetades, mitte veel sihipäraselt.
- 11) Laps mängib täiskasvanu juhendamisel, lihtsaid mängu, kus on liikumist ja vähem kindlaid reegleid.
- 12) Laps nimetab täiskasvanu suunamisel mõningaid igapäevaseid liikumisi (nt jooksmine, hüppamine, ronimine), eriti neid, mida ise sageli teeb.

Nelja- kuni viieaastane:

- 1) Laps suudab keskenduda ja sooritada uudseid kehalisi tegevusi täiskasvanu suunamisel.
- 2) Laps tunneb ja osaliselt järgib liikumisel ja mängimisel reegleid, kuid vajab veel juhendamist ja tuge.
- 3) Laps sooritab põhiliikumisi sujuvalt aktiivses tegevuses ja mängudes.
- 4) Laps suudab sooritada tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi ja tegevusi.
- 5) Laps suudab säilitada tasakaalu lühikest aega paigal olles.
- 6) Laps suudab liikuda piiratud pinnal ja liikumise ajal hoida kehaasendit (k.a. kelgutamisel, suusatamisel, tõukerattaga sõitmisel vm).
- 7) Laps sooritab harjutusi õpetaja sõnalise seletuse järgi ja püüab ise lihtsaid liigutusi või harjutusi ette näidata.
- 8) Laps teeb lihtsaid rütmilisi liikumisi (nt plaks-plaks-hüpe).
- 9) Laps jäljendab liikumisega erinevaid rütme, lihtsa muusika või plaksutuse saatel (nt kõnnib ühtlases tempos, kui kuuleb plaksutust) ja muudab liikumisviisi rütmimuutusel.
- 10) Laps kasutab erinevaid vahendeid (näiteks pallid, rätikud, rõngad, suusad, kelgud jne) juba sihipärasemalt (nt viskab palli soovitud suunas, suudab rõngast keerutada).
- 11) Laps mängib lihtsamaid liikumismänge, kus on 1–2 reeglit. Sportlikke elemente (nt viskamine, hüppamine, jooksmine) rakendab mängus sihipärasemalt.

- 12) Laps nimetab erinevaid igapäevaseid liikumisi (nt rattasõit, jooksmine, tantsimine) ja lihtsamaid spordialasid, mida on näinud või ise teinud (nt jalgpall, tantsimine vm).

Viie- kuni kuueaastane:

- 1) Laps suudab lühiajaliselt pingutada ja keskenduda kehalisele tegevusele ning seda lõpule viia.
- 2) Laps liikumistegevuses ja mängimisel järgib ohutus- ja mängureegleid, suudab juba teha arukamaid valikuid mänguks ja liikumiseks.
- 3) Laps sooritab põhiliikumisi sihipäraselt aktiivses tegevuses ja mängudes.
- 4) Laps suudab täpsemalt juhtida liigutusi ja kombineerida erinevaid liikumiselemente, sooritada kestmataid tegevusi, painduvust, tasakaalu, kiirust ja jõudu arendavaid harjutusi ning tegevusi.
- 5) Laps suudab seista ühel jalal ja oskab sooritada lihtsaid tasakaaluasendeid.
- 6) Laps suudab kõndida kitsal rajal enesekindlalt ja sujuvalt. Suudab hoida tasakaalu vahendil liikudes (nt kelgul, suuskadel, tõuke- või jalgrattal).
- 7) Laps sooritab harjutusi õpetaja selgituste järgi ja julgeb ka kaaslastele liigutusi ja harjutusi ette näidata.
- 8) Laps tunneb ja järgib lihtsat rütmi (nt korduvad mustrid, tempovahetus), kasutab lihtsaid tantsusamme üksi ja rühmas tantsides.
- 9) Laps eristab aeglast ja kiiret rütmi ning kohandab oma liikumist vastavalt.
- 10) Laps kasutab vahendeid iseseisvalt, mitmekesisemalt ja loovalt (nt suudab visata palli sihtmärki, veeretada ja keerutada rõngast, kelgutada turvaliselt).
- 11) Laps mängib mängu, kus on rohkem reegleid ja koostööd (nt liikumis- ja sportlike elementidega mängud meeskondades).
- 12) Laps nimetab erinevaid igapäevaseid liikumisvõimalusi (nt jalgrattaga sõitmine, kelgutamine vm) ja mitmeid spordialasid nimepidi, eriti neid, mida on ise proovinud või mida peres harrastatakse.

Kuue- kuni seitsmeaastane:

- 1) Laps suudab lühiajaliselt pingutada ja keskenduda kehalisele tegevusele ning seda lõpule viia.
- 2) Laps liikumistegevuses ja mängimisel järgib ohutus- ja mängureegleid, suudab juba teha arukamaid valikuid mänguks ja liikumiseks.
- 3) Laps sooritab põhiliikumisi sihipäraselt aktiivses tegevuses ja mängudes.

- 4) Laps suudab täpsemalt juhtida liigutusi ja kombineerida erinevaid liikumiselemente, sooritada kestmavaid tegevusi, painduvust, tasakaalu, kiirust ja jõudu arendavaid harjutusi ning tegevusi.
- 5) Laps suudab seista ühel jalal ja oskab sooritada lihtsaid tasakaaluasendeid.
- 6) Laps suudab kõndida kitsal rajal enesekindlalt ja sujuvalt. Suudab hoida tasakaalu vahendil liikudes (nt kelgul, suuskadel, tõuke- või jalgrattal).
- 7) Laps sooritab harjutusi õpetaja selgituste järgi ja julgeb ka kaaslastele liigutusi ja harjutusi ette näidata.
- 8) Laps tunneb ja järgib lihtsat rütmi (nt korduvad mustrid, tempovahetus), kasutab lihtsaid tantsusamme üksi ja rühmas tantsides.
- 9) Laps eristab aeglast ja kiiret rütmi ning kohandab oma liikumist vastavalt.
- 10) Laps kasutab vahendeid iseseisvalt, mitmekesisemalt ja loovalt (nt suudab visata palli sihtmärki, veeretada ja keerutada rõngast, kelgutada turvaliselt).
- 11) Laps nängib mängu, kus on rohkem reegleid ja koostööd (nt liikumis- ja sportlike elementidega mängud meeskondades).
- 12) Laps nimetab erinevaid igapäevaseid liikumisvõimalusi (nt jalgrattaga sõitmine, kelgutamine vm) ja mitmeid spordialasid nimepidi, eriti neid, mida on ise proovinud või mida peres harrastatakse.

9. LAPSE ARENGU HINDAMISE JA TOETAMISE PÕHIMÕTTED

Lapse arengu hindamine (edaspidi hindamine) on oluline lapse eripära mõistmiseks, lapsele vajaliku toe väljaselgitamiseks, arengu ja positiivse enesehinnangu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapse ja vanemaga.

Hindamine on igapäevane osa õppe- ja kasvatusprotsessist. Hindamisel jälgivad ja analüüsivad õpetajad lapse arengut nii igapäevatoimingutes, vabamängus kui ka õppe- ja kasvatustegevustes.

Hindamise aluseks on lapse eeldatavad arengutulemused üldoskustes ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades. Vanemale tutvustatakse lapse arengu hindamise põhimõtteid ja korraldust.

Lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades lapse pingutusi, saavutusi ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi.

9.1 LAPSE ARENGU HINDAMISE JA TOETAMISE DOKUMENTEERIMINE NING MEETODID JA VAHENDID LAPSE ARENGU HINDAMISEKS, JÄLGIMISEKS JA ANALÜÜSIMISEKS

Lapse arengu hindamise eesmärgid:

- määratleda lapse arengulised saavutused
- selgitada välja lapse toevajadus, õppimise ja õpetamise eripära
- vajadusel koostada lapsele individuaalne arenduskava (IAK)
- aidata lapsel ise enda arengut märgata
- toetada lapse õppimist

Lasteaias kehtestatud hindamise kava:

Aeg	Tegevus	Sisu ja eesmärk	Väljund/dokument
September-oktoober	Tutvumisvestlus vanematega (rühmaga liituvad lapsed)	vestlus vanematega lapse arengust ja vajadustest	Perevestluse kokkuvõte (Lisa 2)
Oktoober	6-7 a koolivalmiduse 1. hindamine	Arengumäng	Arengumängu hindamise tabel (Lisa 7)
November	Toevajadusega laste väljaselgitamine	Lapse esmase arengu kokkuvõte, individuaalsete eesmärkide seadmine	vajadusel IAK (Lisa 4) koostamine
Veebruar	Ümarlauad (IAK vajavate laste vanematega)	Lapse tugevuste ja toetamisvaldkondade täpsem analüüs	Kokkuvõte IAK-sse (Lisa 4)
Märts-aprill	Lapse arengu (kuni 6-aastased lapsed) ja koolivalmiduse hindamine (6-7-aastastel lastel)	Arengumäng ja hindamine vastavalt üldoskustele, koolieelikutel tähelepanu ja nuputamisülesanded.	IAJK (Lisa 5), koolivalmiduskaart (Lisa 8), koolieelikute vanematele suuline tagasiside.
Aprill-mai	Vajadusel arenguvestlus vanematega	Tagasiside vanematele lapse arengust ja vajadustest	Arenguvestluse kokkuvõte (Lisa 3), IAJK (Lisa 5) ja IAK (Lisa 4) kokkuvõtted õppeaasta kohta
Juuni	Üldkokkuvõte ja edasiside järgmiseks õppeaastaks	Rühma koondanalüüs ja eesmärgid uueks õppeaastaks	Õppeaasta analüüs (Lisa 1)

Lapse arengu hindamise aluseks on väljatöötatud eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused vastavalt lapse vanusele, tuginedes [RÕK pt 6 ja 7](#) ja lasteaia õppekava tegevuskavade eesmärkidele. Lapse arengut jälgivad, hindavad ja teevad kokkuvõtteid rühmaõpetajad, tugispetsialist(id), liikumisõpetaja ning muusikaõpetaja.

Lasteaeda tülles seatakse sisse igale lapsele arengumapp (Lisa 6) ja viiakse vanematega läbi perevestlus, mis dokumenteeritakse (Lisa 2).

Õpetaja teeb lapse arengust kokkuvõtteid üks kord aastas täites iga lapse kohta kirjaliku tabeli arengu jälgimise mangu põhjal (Lisa 7). Mangu komplekti kuuluvad: mängulaud, mangu juhendid, vahendid ning tabelid tulemuste kirjapanekuks. Arengu jälgimise mangu toob välja lapse individuaalsuse, tema tugevad küljed, arenguvaldkonnad ja edasised tegutsemise eesmärgid õppe- ja kasvatustegevustes.

Rühmaõpetajad, muusikaõpetaja ning liikumisõpetaja teevad vähemalt üks kord õppeaastas isikliku arengu jälgimise kaardile (Lisa 5) lapse arengust kirjaliku kokkuvõtte ning rühmaõpetajad viivad vajadusel lapse arengu toetamiseks vanemaga läbi arenguveestluse, kus:

- 1) antakse vanemale tagasisidet lapse tugevatest omadustest, huvidest ja annetest ning valdkondadest, milles laps vajab abi ja toetust;
- 2) lepitakse kokku mõlema osapoole edasised tegevused lapse arengu toetamiseks.

Dokumenteeritud arenguveestlusesse (Lisa 3) kantakse lapse tugevad omadused, huvid, anded, millist abi ja toetust laps vajab ning vanemate ja õpetajate ühine kokkulepe edasiseks.

Logopeedilise hinnangu annab kutsutud logopeed 1x aastas, kes vajadusel annab ka lapsevanemale sõnalise tagasiside.

Koolivalmiduse väljaselgitamiseks 6-7-aastaste rühma tasandil on väljatöötatud materjalid. Lasteasutuse õppekava läbinule annab lasteasutus välja koolivalmiduskaardi, millel on kirjeldatud lapse arengu tulemused. (Lisa 8.)

Õpetaja selgitab välja toevajaduse lapse arengus, konsulteerib vajadusel vastavate spetsialistidega, nõustab lapsevanemaid ja toetab last tema arengus lapse võimetekohaselt koostöös teiste spetsialistidega.

Eakaaslastest oluliselt erineva arengu ja toimetulekuga lapse märkamisel tegutsemise võimalused: kohandada rühmakeskkonda; pidada nõu lapsevanemaga; pidada nõu rühmameeskonnaga; pidada nõu tugispetsialistidega; dokumenteerida juhtumid Eliisis.

IAK (Lisa 4) koostatakse lapsele, kellel ilmneb oluline mahajäämus rohkem kui kahes arenguvaldkonnas. Individuaalses arengukavas sõnastatakse ühised tegevuseesmärgid ja tegevused lapse arengu toetamiseks kindlaks ajavahemikuks. Perioodi lõpus hinnatakse IAK rakendamise tulemuslikkust ja püstitatud eesmärkide täitmist. Olenevalt lapse saavutatud arengutasemest kaalutakse, kas tuleks jätkata IAK rakendamist.

Individuaalse arenduskava koostamine on meeskonnatöö, millest võtavad osa rühmaõpetajad, tugispetsialistid ja lapsevanemad, abiõpetajad, liikumis- ja muusikaõpetaja.

Vastavalt lapse arengu jälgimisel saadud tulemusele, teevad õpetajad vajadusel lapsevanemale ettepaneku lapsega spetsialistide poole pöördumiseks (perearst, Rajaleidja, Tallinna Õppenõustamiskeskus, logopeed jms).

Lasteaia direktor määrab tugiteenuste koordineerija, kelle juhtimisel koostab lasteaia meeskond täpse tegevusplaani. Tugiteenuste koordineerija ülesanne on õppetöö ja arengu toetamiseks vajaliku lasteaiasisese meeskonnatöö korraldamine ning lasteaiavälises võrgustikutöös osalemise koordineerimine.

Õpetaja teeb kokkuvõtte (Lisa 1) rühma õppe- ja kasvatustegevusest, laste arengutulemustest üks kord õppeaastas ja esitab selle õppeaasta viimasel pedagoogilisel koosolekul.

Lapse arengu hindamise ja arenguvestluse tulemus dokumenteeritakse „Isikuandmete kaitse seaduses” sätestatud tingimustel.

10. VANEMATEGA TEHTAVA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

Lastehoiu ja lasteaia töötajad ning vanem teevad koostööd lapse arengu ja tervise toetamiseks. Koostöö põhineb vastastikusel usaldusel ja lugupidamisel.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisesse ja läbiviimisesse kaasatakse võimalusel vanemaid. Vanemaid teavitatakse õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtetest ning alushariduse põhiväärtustest.

Õpetaja ning vanem vahetavad regulaarselt informatsiooni lapse arengust, õppimisest ja tervisest ning vanem on kaasatud lapse arengut puudutavate otsuste tegemisse ja nende rakendamisse.

Õpetaja koostöös tugiteenuste koordineerijaga, loovad vanemale võimalused saada tuge ja nõu lapse arengu toetamise küsimustes.

Koostöö viisid:

- Hommiku- ja õhtuvestlused, mille käigus edastatakse enamasti igapäevast informatsiooni lapse tegevuse kohta.
- Lastevanemate koosolekud rühmades kaks korda aastas.
- Vanematega koos korraldatud ettevõtmised ja üritused (näitused, peod, perepäevad, väljasõidud).
- Infomaterjalid – teadetetahvlid, Eliis, koduleht.
- Tutvumisvestlused lasteaiaga liituvate laste peredega.
- Vajadusel individuaalsed arenguestlused lapsevanemaga. Lapse arengutabelite ja arengumapiga tutvumine.
- Hoolekogu koosolekud kaks korda aastas.
- Tagasiside saamine lastevanemate rahulolu uuriva küsitluse kaudu.

11. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

Kolde lasteaia õppekava uuendades ja täiendades lähtutakse:

- sisehindamise tulemustest;
- õppekava rakendumise analüüsist;
- pedagoogilise koosoleku otsustest, mis on läbi arutatud hoolekogus.

Lasteaia õppekava muudatused kinnitab lasteaia direktor käskkirjaga.